

Odborná komise pro důchodovou reformu

Změna valorizačního schématu

Tomáš Kučera

KDGD PŘF UK, Praha, a 2. PT OK DR

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Výchozí situace:

§ 67 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění stanoví, že:

- (6) Růst cen se stanoví jako **procentní přírůstek indexu spotřebitelských cen ... Výpočet růstu cen se provádí z originálních bazických úhrnných indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti celkem zjištěných Českým statistickým úřadem.**
- (7) **Základní výměry** vyplácených důchodů se zvyšují tak, aby výše základní výměry důchodu činila **9 % průměrné mzdy** ...

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Výchozí situace (pokr.):

(8) Procentní výměry vyplácených důchodů se při **zvýšení důchodů v pravidelném termínu** zvýší o tolik ..., aby u **průměrného starobního důchodu** úhrn částky zvýšení základní výměry důchodu a částky zvýšení procentní výměry důchodu odpovídal zvýšení průměrného starobního důchodu stanoveného **ve výši součtu růstu cen podle odstavce 6 a jedné třetiny růstu reálné mzdy ...**

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Specifikace problému:

- Tempa růstu důchodů dlouhodobě zaostávají za tempy růstu reálných mezd.
- Tempa růstu indexu životních nákladů domácností důchodců dlouhodobě zaostávají za tempy růstu indexu životních nákladů domácností celkem.
- Podíl důchodců na růstu blahobytu společnosti je pouze třetinový ve srovnání se zaměstnanci, kteří pobírají mzdu.
- Tempa růstu důchodů jsou významně nižší než tempa růstu hrubého domácího produktu.

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Východiska řešení I

Návrh vycházel z **mandátu OK** a respektoval základní požadavky na starobní důchody vyplácené v rámci našeho současného důchodového systému:

Cíl č. 2: „Mechanismus valorizace důchodů“

Úkol: Navrhnout takovou podobu valorizačního mechanismu, která zajistí **úměrnou a důstojnou výši důchodu po celou dobu jeho výplaty.**

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Východiska II:

Návrh nového způsobu valorizace důchodů byl veden snahou, aby důchody:

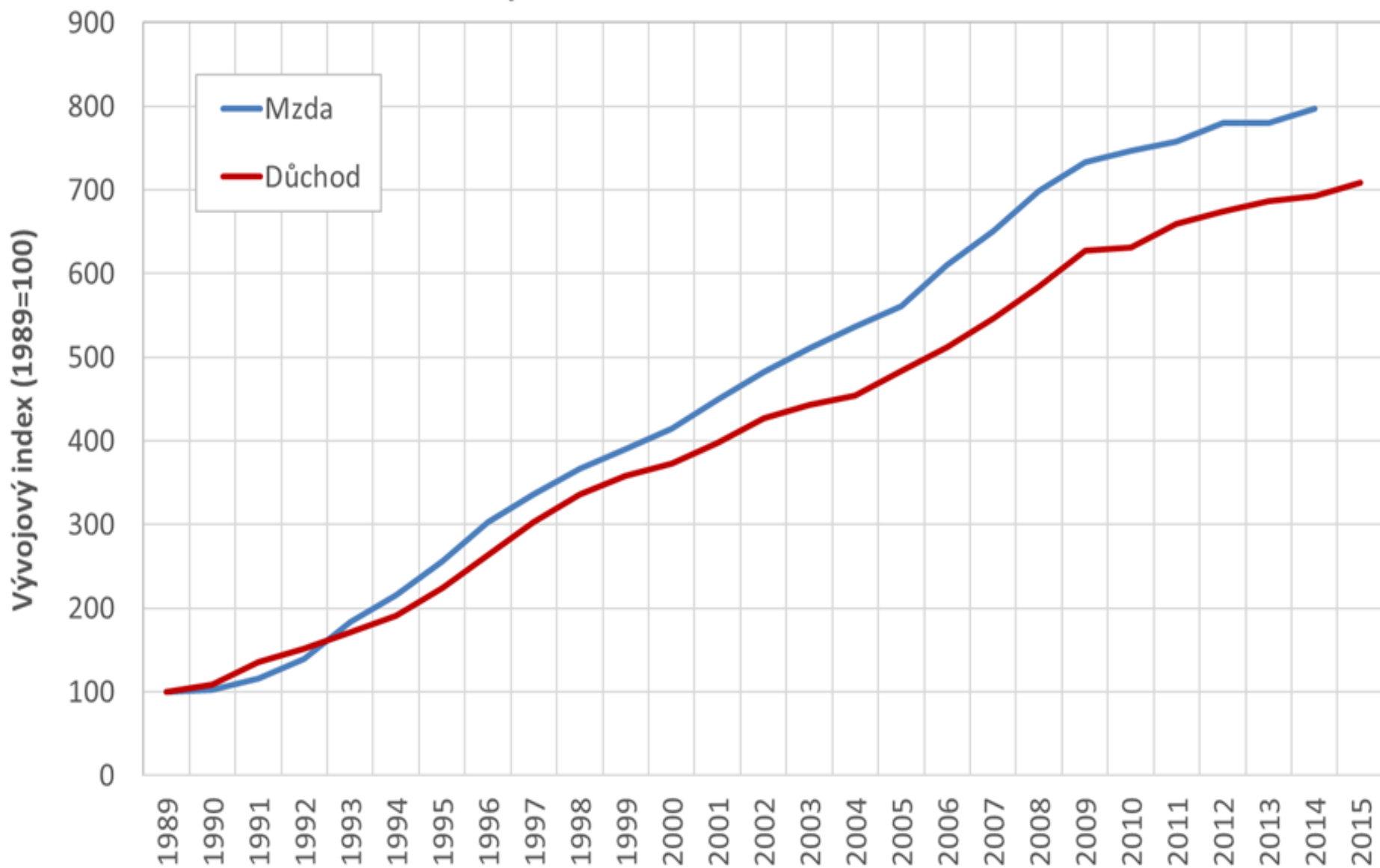
1. byly důstojné, tj. **chránily** své příjemce **před chudobou**;
2. byly **spravedlivé ve smyslu** jejich **zásluhovosti**, tedy aby svou výší odrážely výši předcházejících přímých finančních odvodů do systému;
3. zprostředkovaly **účast důchodců na růstu blahobytu společnosti**;
4. nenarušovaly dlouhodobou **finanční udržitelnost** důchodového systému **v rámci veřejných financí**.

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

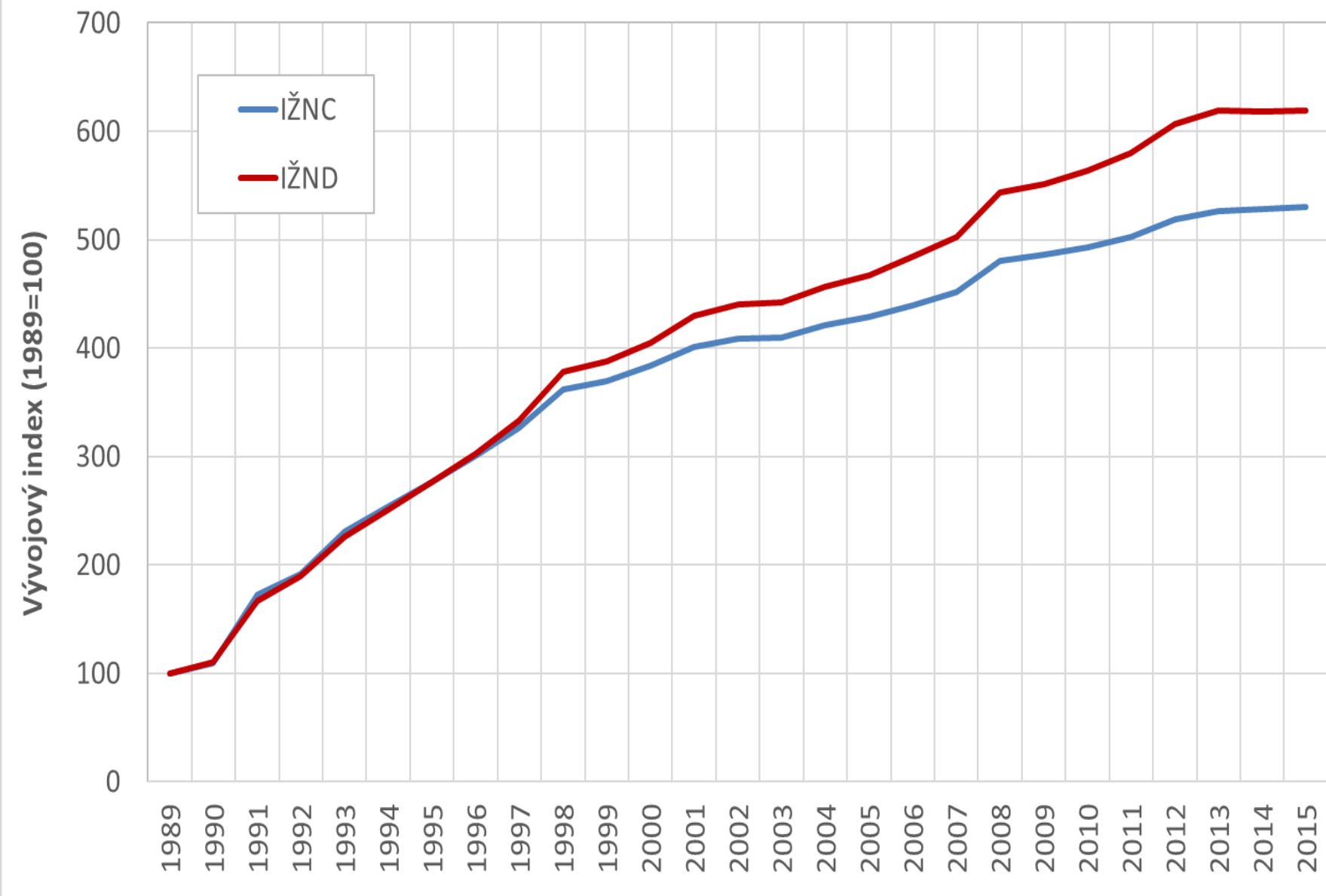
Východiska III:

Návrh **reflektuje historický vývoj** průměrných důchodů ve vztahu k průměrným příjmům ekonomicky aktivních po roce 1989, ukazující na **rostoucí znevýhodnění důchodců**, zejména jejich nedostatečnou participaci na růstu blahobytu společnosti.

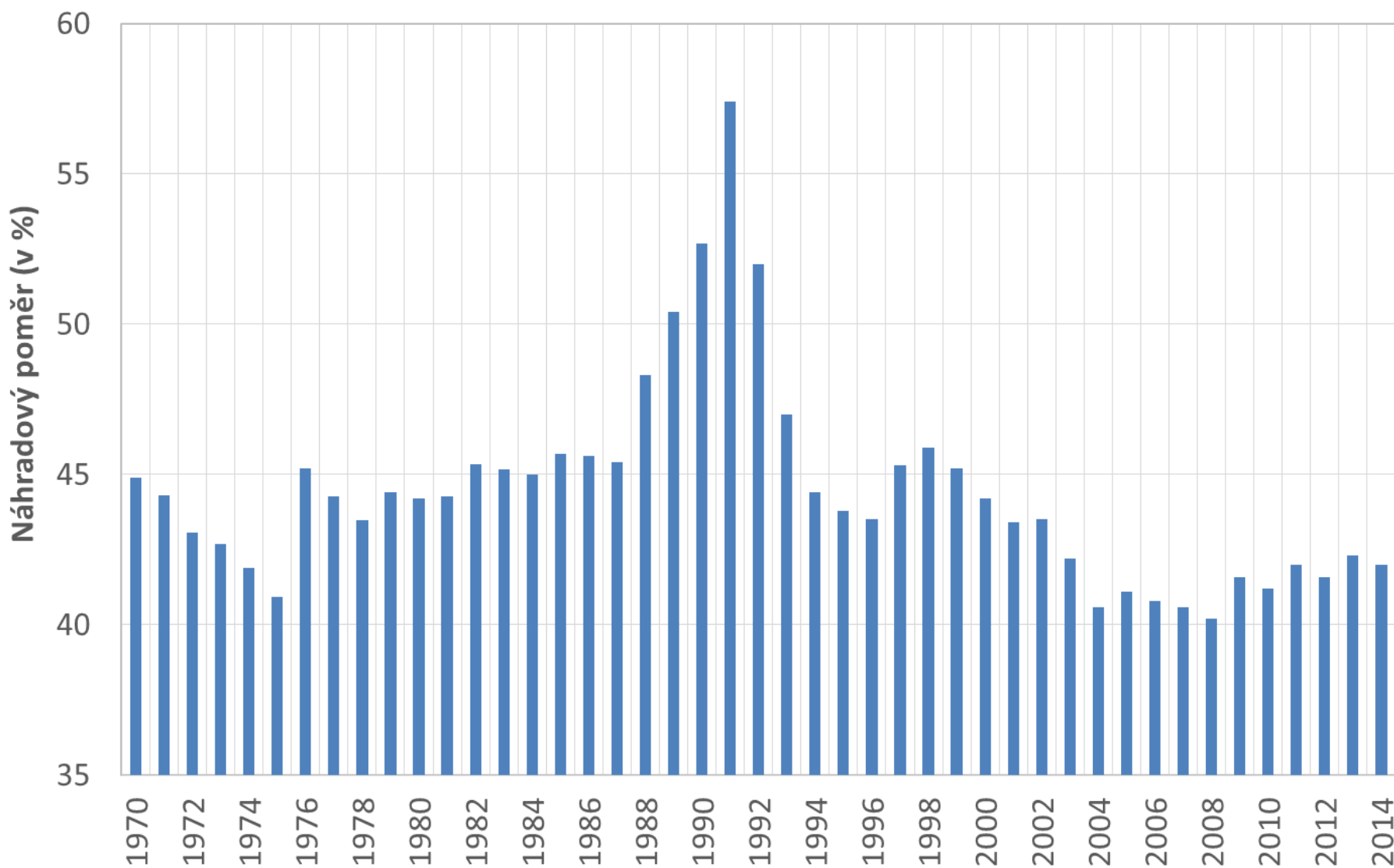
Obr. B1: Vývoj průměrné nominální mzdy
a průměrného starobního důchodu

Obr. B2: Vývoj indexů životních nákladů domácností celkem a důchodců

**Obr. B3: Vývoj náhradového poměru
průměrného starobního důchodu k průměrné nominální mzdě**

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

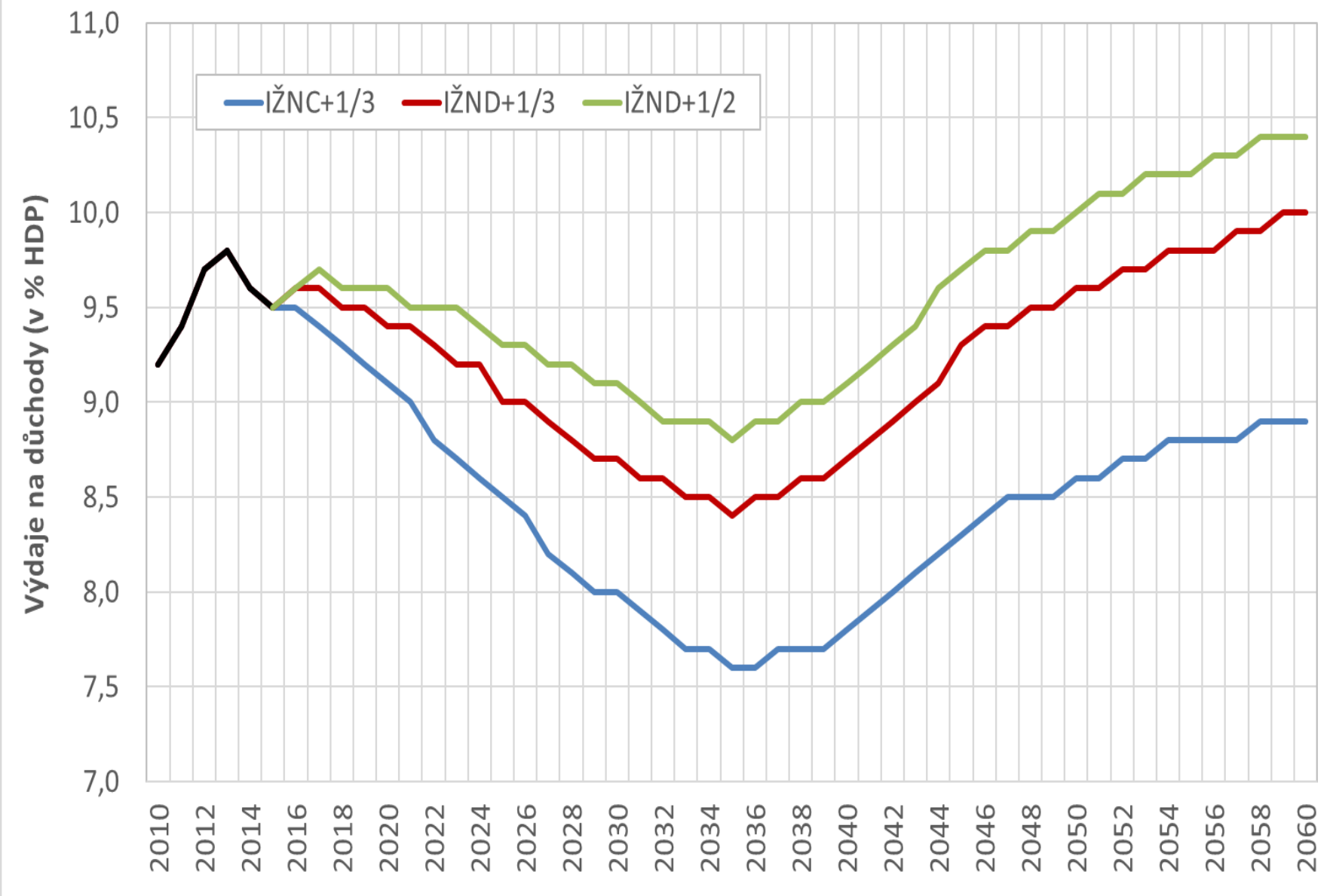
Východiska IV:

Modelové simulace vývojových trendů naznačily, že za určitých reálných podmínek by **současné nastavení parametrů** valorizačního mechanismu vedlo k:

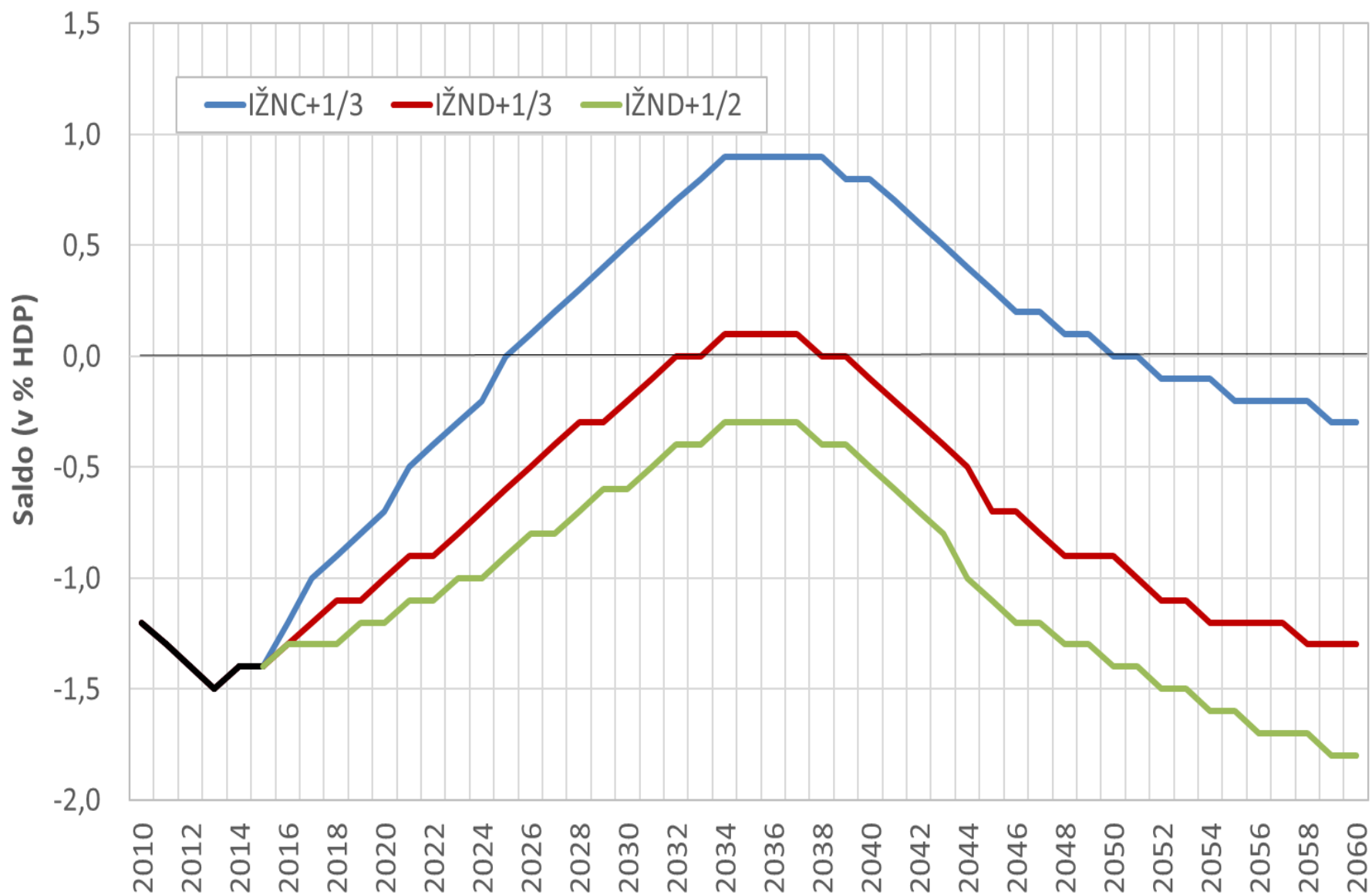
- ✓ dynamickému **nárůstu podílu důchodců ohrožených chudobou**;
- ✓ významnému **snížení náhradového poměru**;
- ✓ **poklesu podílu výdajů** na důchody ve vztahu k HDP.

=> **nutnost** a zároveň i **možnost** valorizovat důchody ve větší míře, než odpovídá současnému nastavení parametrů valorizačního mechanismu

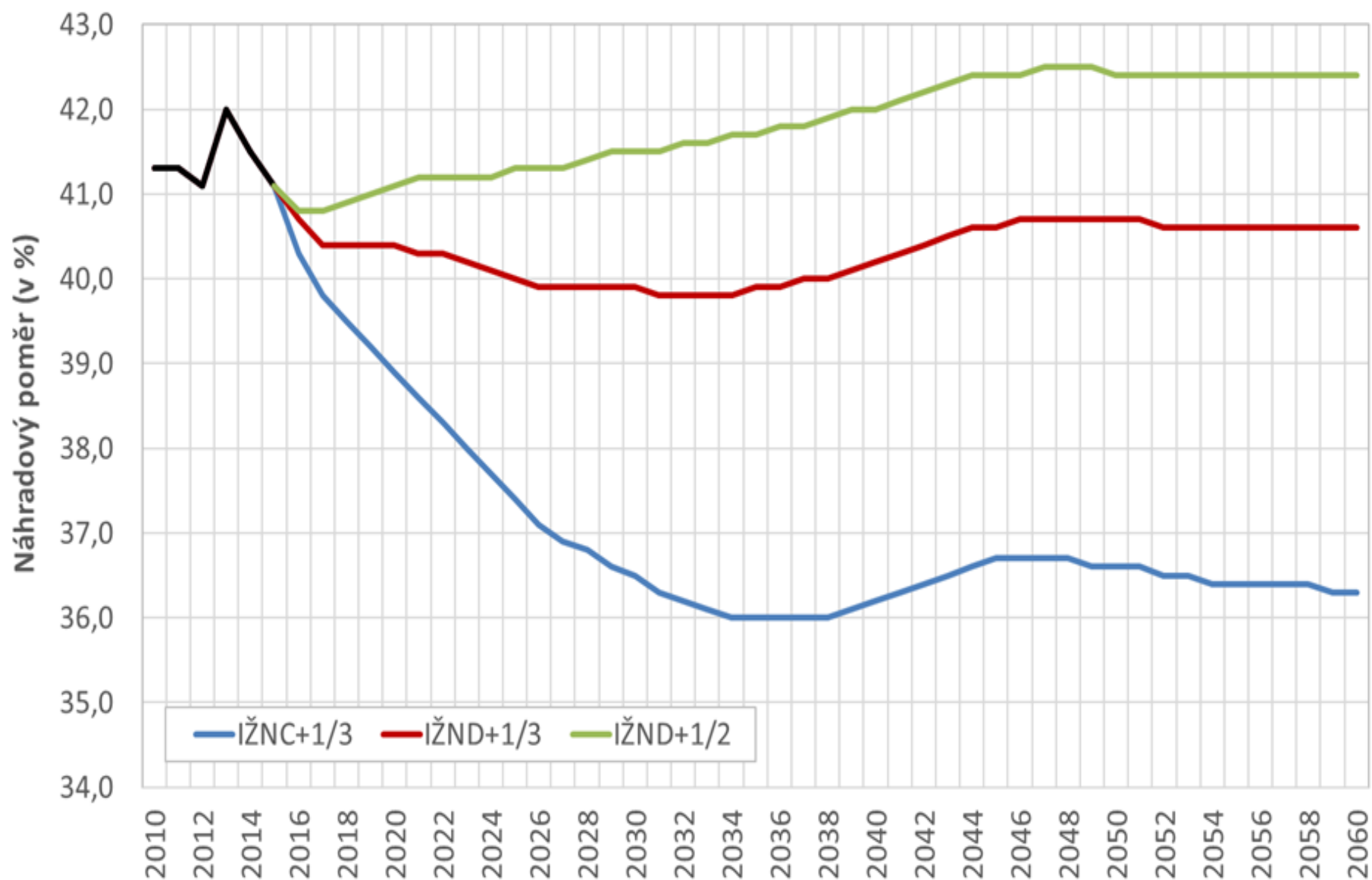
Obr. C1: Potenciální vývoj výdajů na důchody

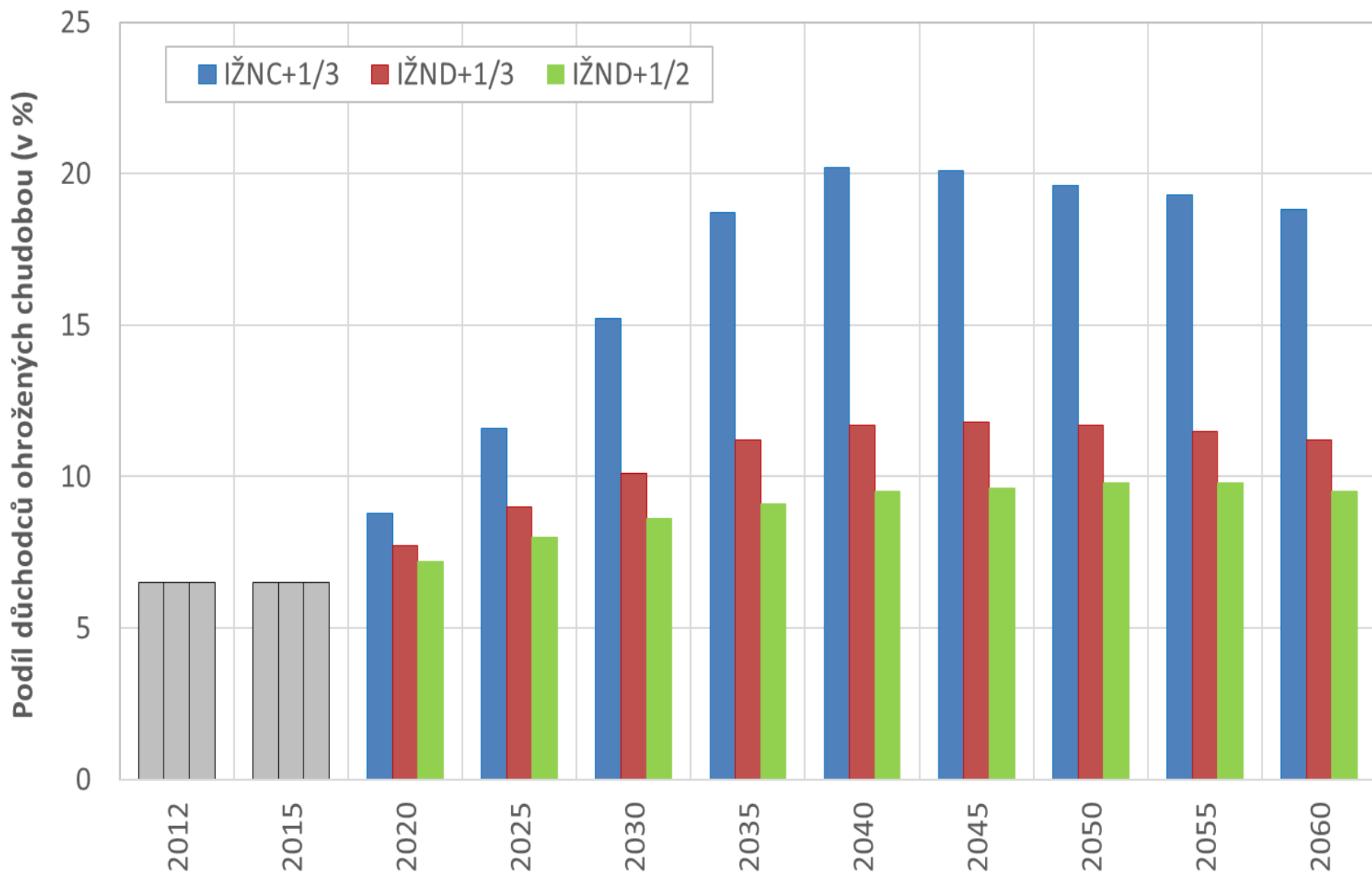
Obr. C2: Potenciální vývoj salda tzv. důchodového účtu

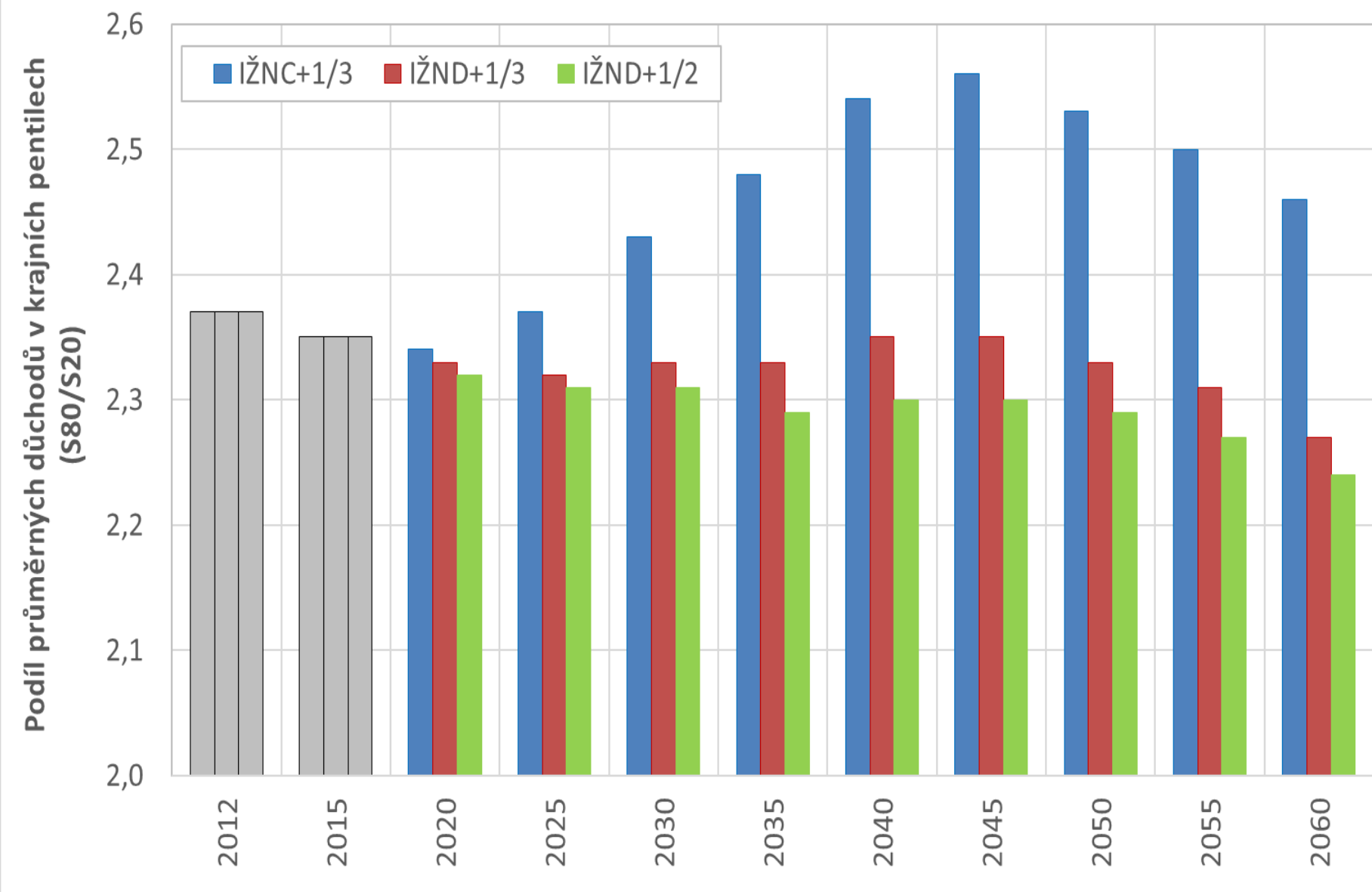
Obr. C3: Potenciální vývoj náhradového poměru

Obr. C4: Potenciální vývoj ohrožení
populace starobních důchodců chudobou

Obr. C5: Potenciální vývoj nerovnosti příjmů starobních důchodců

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

1. Odborná komise pro důchodovou reformu navrhla stanovit **minimální valorizaci procentní výměry důchodů** podle **indexu spotřebitelských cen** (životních nákladů) domácností.
2. V případě, že by však tento index měl nižší hodnotu než index růstu spotřebitelských cen (životních nákladů) domácností důchodců, potom ke stanovení minimální valorizace procentní výměry důchodů komise navrhla použít **index růstu spotřebitelských cen domácností důchodců**.
3. Zároveň komise navrhla stanovit **minimální valorizaci průměrného starobního důchodu** představující úhrn částky, o kterou se zvýší základní výměra důchodu, a částky, o kterou se zvýší procentní výměra důchodu, ve výši součtu stanoveného růstu spotřebitelských cen a **jedné poloviny růstu reálné mzdy**.

Poznámka k použitému výrazu „**minimální valorizace** průměrného starobního důchodu“:

Návrh respektuje novelu Zákona o důchodovém pojištění 155/1995 Sb., který zahrnuje oprávnění vlády zvýšit svým usnesením průměrný starobní důchod až o 2,7 %.

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Zdůvodnění:

Modelové simulace vývojových trendů naznačují, že **současné nastavení valorizací** již vyměřených důchodů **by** za určitých reálných podmínek **vedlo**:

- ✓ k poměrně dynamickému **růstu podílu důchodců ohrožených chudobou** (s příjmem pod hranicí 60 % mediánového příjmu)
- ✓ při významném **snížení náhradového poměru** (poměru průměrného důchodu k průměrné nominální mzdě),
- ✓ k **poklesu podílu výdajů na důchody** ve vztahu k HDP a
- ✓ prakticky k zachování současné diferenciaci důchodů a tedy **uplatnění principu zásluhovosti**.

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Zdůvodnění (pokr.):

Uplatnění navrhovaného mechanismu valorizace zároveň umožňuje postupně alespoň z části narovnat prokazatelné **znevýhodnění důchodců** v posledních dvaceti letech.

Z uvedené realistické perspektivy lze vyvozovat, že existuje **nutnost a zároveň i možnost valorizovat důchody ve větší míře**, než odpovídá parametrům současného nastavení valorizace důchodů.

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Východiska III (doplňěk):

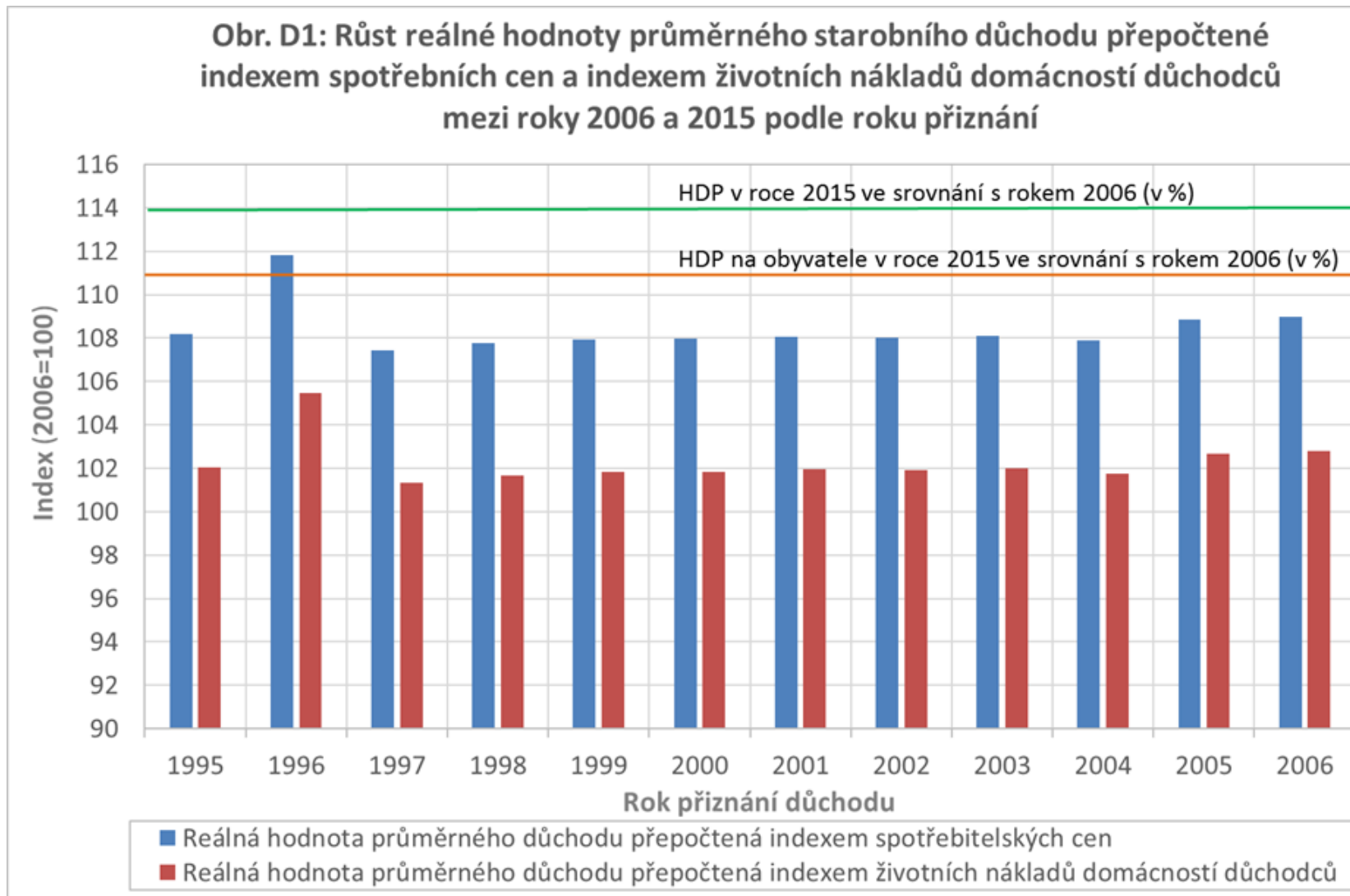
Modelové dopady přechodu na valorizaci podle indexu životních nákladů domácností důchodců od roku 2004

Proměnná	Jednotka	Zvýšení hodnoty proměnné k roku 2015 v porovnání s odhadem skutečností	
		Vyšší IŽN+1/3 <u>rRM</u>	Vyšší IŽN+1/2 <u>rRM</u>
Výdaje na důchody	mld. Kč	31,9	43,5
Náhradový poměr	proc.bod	3,5	4,8
Reálná hodnota důchodu	proc.bod	9,7	13,2

Zdroj: MPSV pro PT2

Návrh na změnu parametrů valorizace důchodů

Východiska III (doplněk, pokr.):

Zdroj: MPSV pro PT2

Děkuji za pozornost a ptejte se, prosím!

